

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krome na leto; za pol leta dve kroni; za četrt leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krome na leto. — Posamezne številke 20 vin.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsacega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 30 h od enostopne petit - vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 11. oktobra 1909.

C. kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.648

Vsebina : Poučni tečaj za kmetijsko zadružništvo. Organizacijske določbe za zadružno šolo. Gospodarski in socialni pomen kmetijskih zadrug v Nemčiji. Dansko mlekarstvo. Rad učitelja na narodno-gospodarskom polju. Zadružni pregled. Gospodarske drobtine. Občni zbori. Bilance.

Poučni tečaj za kmetijsko zadružništvo.

Splošna zveza avstrijskih kmetijskih zadrug na Dunaju naznanja v posebni okrožnici, da bo otvorila poučen tečaj za kmetijsko zadružništvo. Okrožnica se glasi:

S hitrim razširjanjem kmetijskega zadružništva v Avstriji naravno narašča tudi število takih oseb, ki izključno delujejo pri zadrugah ali pri njihovih zvezah. Vse te mnogoštevilne, v službi posameznih zadrug ali zvez stoječe osebe, od katerih strokovnega dela zavisi v prvi vrsti blagor zadružnih organizacij, so si mogle dosedaj za uspešno izvrševanje svojega poklica potrebno obsežno strokovno znanje pridobiti le potom praktičnih izkušenj. Kakor je taka praktična učna doba potrebna za vsakega zadružnega uradnika, vendar potrebuje za plodonosno izvrševanje svojega poklica zadružne strokovne izobrazbe v teoretično praktičnem smislu. Podajati to sistematično, teoretično kakor tudi praktično strokovno izobrazbo v vseh strokah zadružnega delovanja spada med najvažnejše naloge, katere ima izvršiti avstrijsko zadružništvo.

Ti nagibi so Splošno zvezo avstrijskih kmetijskih zadrug napotili, v navedene svrhe otvoriti poučni tečaj za kmetijsko zadružništvo po vzgledu že nekaj let obstoječe nemške kmetijske zadružne šole v Darmstadt.

Ta tečaj bo imel namen v vseh panogah kmetijskega zadružništva temeljito poučiti in izobraziti mlajše zadružne uradnike oziroma tiste, ki reflektirajo na kako uradniško mesto. Za prvi tečaj je določen čas treh mesecev. Vršil se bo na Dunaju od početka januarja do aprila 1910. Kot udeležniki tega tečaja pridejo v prvi vrsti v poštev mladeniči, ki so že nekoliko prakticirali pri zvezah, osrednjih blagajnah ali pri posameznih zadrugah in se hočejo nadalje izobraževati v zadružništvu, v drugi vrsti pa drugi mladeniči, ki imajo primerno splošno izobrazbo in hočejo brez prejšnje zadružne prakse doseči kako zadružno uradniško mesto. Pogoj je starost najmanj 18 let. Za udeležbo pri tečaju se plača honorar 30 kron. Splošna zveza se bo potrudila udeležnikom preskrbeti primerno cenena stanovanja in oskrbo.

Za poučevanje so se pridobili zadružni strokovnjaki za posamezne panoge zadružništva in poleg tega strokovnjaki za pravoslovje, blagoznanstvo, železništvo, nauk o tarifih i t. d.

Učni načrt obsega sledeče predmete:

A. Splošni učni predmeti:

1. Zgodovina, osnova in organizacija kmetijskega zadružništva.
2. Splošno pravoznanstvo.
3. Zadružno pravo.
4. Zadružno knjigovodstvo.
5. Pouk o davkih in pristojbinah.
6. Kmetijsko blagoznanstvo.
7. Pouk o denarju in kreditu.
8. Trgovsko-zadružno knjigovodstvo.
9. Zadružna korespondenca.
10. Pouk o železniškem prometu in tarifih.

B. Posebni učni predmeti:

1. Uredba in poslovanje hranil. in posojilnic
2. Zadružni nakup in zadružna prodaja.
3. Ostale zadruge.
4. Nauk o revizijah.

Kot dopolnilo šolskega pouka se bodo privzele praktične seminarske vaje, diskusije kakor tudi uvod v poslovanje vzornih zadružnih organizacij.

Po dokončanem tečaju bo Splošna zveza skušala onim absolventom, ki še nimajo stalnih služb, preskrbeti primerna mesta.

Prijave za udeležbo je poslati Splošni zvezi avstrijskih kmetijskih zadrug na Dunaju ter je prijavi priložiti podatke o predizobrazbi in dosedanjem službovanju, izpričevala in reference. O sprejemu odločuje Splošna zveza.

Organizacijske določbe za Zadružno šolo.

§ 1. „Zadružna šola (zimski zadružni tečaj) na Slovenski trgovski šoli v Ljubljani“ naj podaja kmečkim posestnikom in njih sinovom, pa tudi drugim mladeničem pregledno temeljno izobrazbo iz zadružništva,

da bodo mogli ustanavljati in voditi kreditne in pridobitne zadruge.

§ 2. Polletni tečaj Zadružne šole traja od 1. novembra do 30. aprila vsakega šolskega leta.

§ 3. Zadružno šolo vodi ravnatelj, poučujejo pa na nji redni in pomožni učitelji Slovenske trgovske šole.

Učni načrt za Zadružno šolo je sledeči:

Predmeti	Število ur na teden		Vsota učnih ur
	Prve 3 mesece	Zadnje 3 mesece	
a) obvezni:			
I. Splošni predmeti:			
Slovenski jezik	3	3	72
Zadružništvo	3	3	72
Zadruž. knjigovodstvo	13	7	240
Zadružno pravo	3	3	72
Računstvo	9	3	144
Gospodar. zemljepisje	2	2	48
Tehn. blagoznanstvo	2	2	48
Promet	2	2	48
II. Posebni predmeti:			
Menično pravo	2	—	24
Vodstvo kreditnih zadrug	—	6	72
Vodstvo pridobitn. zadrug	—	8	96
Skupaj	39	39	936
b) neobvezni:			
Telovadba	2	2	48
Skupaj	41	41	984

§ 4. Pogoj za vsprejem na Zadružno šolo je le dopolnjeno 16. leto starosti in dovršena ljudska šola.

§ 5. Za vsprejem v Zadružno šolo mora plačati slušatelj K 5.— vstopnine, toda nikake šolnine.

Vplačana vstopnina se v nobenem slučaju ne vrne.

§ 6. Za vse slušatelje velja „Učni in disciplinarni red“, ki sta ga potrdila kuratorij in c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje.

§ 7. Za vse slučaje, ki jih ne uravnavajo te organizacijske določbe ali učni in disciplinarni red, so merodajna določila organizacijskega statuta za Slovensko trgovsko šolo v Ljubljani.

Za vsprejem na Zadržno šolo je vpslati ravnateljstvu krstni list, zadnje šolsko izpričevalo in K 5.— vstopnine.

Pouk se redoma prične 3. novembra.

Gospodarski in socialni pomen kmetijskih zadrug v Nemčiji.

6. Zadržna prodaja živine.

Zadržna prodaja živine je že dosegla lepe uspehe. Odstranila je razne prekupece in stopila v zvezo z velikimi mesarji, dosegle so se razne druge ugodnosti, katere hočemo tu kratko omeniti.

a) Neodvisnost od trgovcev z živino.

Kmetje so navadno odvisni pri prodaji svoje živine od trgovcev z živino. Kmet ne zna presoditi svoje živine, koliko je po rasi, starosti in po individualni kakovosti vredna. Trgovec je pri tem že jako dobro izurjen. Velikokrat taki trgovci v posameznih krajih nimajo konkurentov. Razun tega se kmetje v južni in zahodni Nemčiji še na drug način izrabljajo. Trgovec da živino kmetu v rejo s pogojem, da bosta čez toliko in toliko časa pri prodaji imela vsak pol dobička. Trgovec je imel pri tem 35, 40, 50, celo do 100 % dobička. To zlorabljanje kmetov je že močno jenjalo, kjer delujejo hranilnice in posojilnice.

b) Odstranitev prekupecev.

Zadrug stopijo v zvezo naravnost z velikimi živinskimi komisijonarji na velikih živinskih semnjih. Zlasti se ugodno proda

po vplivnih komisijonarjih v Berolinu, Vratislavi, Draždanih, Lipskem, Chemnitzu, Zwickavi, Magdeburgu, Bremenu, Hamburgu, Hannoverju, Braunschweigu, Kasselu, Dortmundu, Essenu, Elberfeldu, Kolinu, Frankfurtu na M., Mannheimu, Monakovem. Prihrani se na ta način, kar bi zaslužil prekupec, dalje so tudi transportni stroški manjši, odpadejo tudi razne prodajalne pristojbine.

c) Izraba ugodnih prodajalnih konjunktur.

Cene klavni živini so na raznih semiščih in ob raznih krajih različne. Zadržne centrale za prodajo živine skušajo cene regulirati in sploh izrabiti razne kupčijske prilike. Tako n. pr. centrala za prodajo živine v Hamburgu poroča zadržnikom, kdaj naj pošljejo živino na semenj; ako je bilo pričakovati slabe kupčije, tedaj je odsvetovala, da naj ne pridejo na semenj. Centrala v Berolinu jako dobro pozna razmere na raznih semnjih v Nemčiji. Trgi niso za vso živino enako dobri, n. pr. v Berolinu se povprečno vsa živina proda, dočim se na Saksonskem in Vestfalskem bolje prodajajo krave, a v Draždanih, Kolinu, Lipskem se posebno dobro prodado klavni voli.

d) Boljša prodaja živine.

Zasluga zadrug je, da se boljše vnovčuje živina. Državna zveza navaja za leto 1906. mnogo dokazov. Zadruga za prodajo živine v Wettrupu na Hanoveranskem poroča: „Tukaj v Wettrupu je bila tolsta živina pri stotu za 2 do 4 M dražja kakor na drugih krajih, kjer ni zadrug.“ Iz Holte na Hanoveranskem se piše: „Odkar zadruga deluje, je cena v njenih rokah. Trgovcem ni več mogoče cene svojevoljno nastavljeni, cena se sedaj ravna po tržnem položaju.“

e) Mesarske zadrug.

Večkrat so že poskušali po kmetijskih mesarskih zadrugah direktno preskrbljevati mesta z mesom. Vsi poskusi so se ponesre-

čili z večjimi ali manjšimi neuspehi. Vzroki teh neuspehov so: dragocene naprave, slabo knjigovodstvo, slaba kontrola, veliko nasprotovanje mesarjev, zlasti pa radi tega, ker niso bili udje prisiljeni oddajati svoje živine v zadrugo. Mnogi zadružniki so imeli premalo smisla za zadružništvo in so lepo živino prodali trgovcem, slabo pa oddali v zadrugo. Le redkokatera mesarska zadruga je dosegla uspehe. Med te prištevamo mesarsko zadrugo v Elspe.

V zadnjem času se snujejo mesarske zadruge na Pomeranskem po vzorcu danskih mesarskih zadrug, po centrali v Berlinu nameravajo preskrbljevati mesta z mesom.

7. Druge prodajalne zadruge za jajca, sadje, tobak, hmelj itd.

Iz že navedenih gospodarskih in tehničnih razlogov se tudi jajca, tobak, zelenjad, hmelj in drugi pridelki dražje prodajo potom zadrug. Zlasti so lepe uspehe dosegle zadruge za prodajo jajc. Odpravili so se prekupci in trgovci dobe garantirano sveža in zdrava jajca. Vsled tega so ta tudi dražja. Kmetijska zbornica v Hanoveransko poroča, da se sedaj dobi povprečno za vsako jajce 1 pfenig več, torej splošno 25 do 30 % več. V oddaljenejših krajih pa dobe sedaj ljudje 40, 50, 60 % več za jajca. Vsled tega, ker se jajca tako ugodno prodajo, so mnogi kmetovalci začeli imeti večjo množino kokoši. Tako se poroča iz Hanoveranskega: „Marsikateri posestnik, ki je imel preje na svojem dvorišču le en ducat kokoši, da je imel jajca za lastno potrebo, ima sedaj kot ud zadruge za prodajo jajc desetkrat večje število kokoši. V okolici Osnabrücka je sedaj mnogo malih kmetovalcev, ki imajo do 800 kokoši in delajo pri prodaji jajc potom jajčarske zadruge izvrstne kupčije.“

Istotako imajo tudi zadruge za prodajo sadja lepe uspehe. Prekupci se odstranijo, sadje se lepo sortira in vloži ter odpošlje lahko v večjih množinah, poiščejo se ugodni trgi.

Zadružna prodaja tobaka je že marsikateremu pridelovalcu tobaka pomagala do boljšega blagostanja. Največje tobačno podjetje je zadruga za prodajo tobaka v Ludwigshafenu.

Pridelovalci hmelja so bili odvisni od prekupca. Znani so slučaji, da je pivovar plačal za en stot hmelja 100 M, katerega je trgovec kmetu plačal po 30 do 40 M. Potemtakem imajo hmeljarske zadruge mnogo dela, da bodo mogle urediti kupčijo s hmeljem.

8. Vinarske zadruge.

Radi pomanjkanja prostora, kapitala, tehničnih znanosti in radi male produkcije ne morejo mali vinogradniki kletariti in so prisiljeni prodati grozdje. Tu so prišli velikokrat v težaven položaj, ker se grozdje ne more dolgo časa hraniti. Zlasti ob rodovitnih letih so morali prodajati grozdje za sramotno ceno. Da bi si svoj položaj zboljšali, so vinogradniki začeli ustanavljati vinarske zadruge. Napravili so si tehnično pravilne kleti, oddajajo vsi grozdje v zadrugo ter izdelajo večjo množino enakomernega vina, ki ga morejo potem tudi v večjih množinah dalje prodati, kadar je kupčija ugodna.

„Povprečno se sedaj plača 20 pfenigov za funt grozdja, dočim se je preje komaj 8 pfenigo vdobilo. Razun tega se da zadružniku po sklepu računskega leta še dividenda kot čisti dobiček“, pravi Deichen z ozirom na cenovne razmere v Renski provinciji. Zadružniki sedaj dražje prodajo grozdje, kakor nezadružniki, tako so dobili grozdje plačano n. pr.

	udje		neudje	
	1897	1898	1897	1898
Oberwesel	20—32	17—28	18—24	15—21
Walporzheim	18—43	22—46	18—35	18—20
Himmelsburg	19—25	15—21	25—28	20—22
Spach	16—21	12—18	17	12

Potemtakem so dobili zadružniki za 2, 6, 8, celo 26 pfenigov boljše plačano grozdje kakor pa nezadružniki.

Omeniti je, da vinarske zadruge tudi v tehničnem oziru uplivajo blagodejno na pridelovanje vina. Skrbe, da se pravilno gnoji vinogradom, dalje da se zabranjujejo razne trtne bolezni itd.

9. Druge produktivne zadruge (žganjarske, mlinarske, pekarske, zelenjadarske, sadjarske zadruge).

Kjer niso kmetje mogli prodati krompirja, napravili so si žganjarne in skrobarnice, da predelavajo krompir v špirit oz. v škrob, kar jim nese precej dobička.

Med drugimi produktivnimi zadrugami je dalje omeniti še mlinarske in pekarske zadruge, ki so večinoma v zvezi s skladiščnimi zadrugami. Razširjene so malo, ker imajo v velikih mlinih velike konkurente, tudi investicijski stroški so veliki. Tako je mlinarska in pekarska zadruga v Guhrau plačala za napravo mlina 180.000 M, smelje pa letno 55.000 stotov. Te zadruge le tam uspevajo, kjer je v kraju samem dovolj odjemalcev za moko in kruh. Tako je n. pr. pekarska zadruga v Guhrau l. 1900. napravila 10.985 stotov kruha, zadrugi v Guhrau so ga vzeli 8229 stotov, dočim se ga je nezadrugnikom prodalo le 2756 stotov.

Večje je število zadrug za prodajo zelenjadi in sadja. Mnogo se jih je že ustanovilo, a so prenehale. Vzroki so bili: dragocene naprave brez zadostnega kapitala, pomanjkanje strokovnega vodstva in kontrole; ako je bila slaba letina, je vsa naprava obtičala, pa tudi zadrugi so oddajali slabo, zelo sortirano blago. Tudi je bila težava s prodajo. Kljub temu so nekatere zadruge te vrste dosegle jako lepe uspehe, n. pr. zadruga za prodajo sadja v Obernburgu v sadni mainski dolini. Preje so kmetje sadje prodajali za sramotno nizko ceno; odkar deluje zadruga, je drugače. Zadruga ima delavnice in skladišča v vrednosti pol milijona mark. Leta 1904. je napravila 7000

hektolitrov jabolčnega vina v vrednosti 250.000 M in je prodala namiznega sadja za 70.000 mark. Jabolčnik je prodala povprečno liter po 28 do 45 pfenigov pri nakupu 2 hektolifrov, zlate parmene za 20 do 25 M, kanadskih jabolk 30 do 35 M stot, marmelada 30 do 50 pfenigov $\frac{1}{2}$ kg, ovočno žolico 2·30 do 5 M za $\frac{1}{4}$ kg. Iz tega je razvidno, da je bila kupčija ugodna.

(Dalje prih.)

Dansko mlekarstvo.

1. Mleko in izdelovanje surovega masla.

Slično kot vsaka druga panoga je tudi mlekarstvo razdeljeno v mnoge vire, ki izvirajo in se pretakajo zelo oddaljeni med seboj, a konečno vsi pritečejo v to mlečno reko, ki jo zovemo mlekarstvo. Mleko prodajamo sveže v steklenicah in skrbna gospodinja se vedno boji, da bi ji kak otrok ne vbil stekla in mleko razlil; prodajamo pa tudi kondenzirano ali zgoščeno mleko v kovinastih in papirnatih škatljah, kjer nam je skrbeti le, da veter ne odnese beli prah, ki postane naravno, tekoče mleko, če ga stresemo v vročo vodo. Iz mleka delamo fino, okusno surovo maslo, ki se nam od danes do jutri lahko pokvari in se raztopi na solncu ali pri ognju: a mleko daje tudi trpežni trdi sir, ki preživi stoletje in se mora s sekiro razkosati ali na strgalnikih zmleti v prah, da uživamo njega pravi okus. Konečno delamo iz mleka smrdljive, a vendar zelo priljubljene in drago plačane mehke sirčke, ki so z vso pazljivostjo zaviti v cinov papir in varno vloženi, da se ne zmečkajo; nasprotno pa delamo iz mleka tudi še trde gumbe, pipe, ročaje in podobne reči, ki nam jih ponuja žid, kot delane iz najfinejših slo-novih in ribjih kosti, faktično so pa le narejene iz galalita, to je kemično čista iz mleka dobljena sirna snov.

Kakor vidimo, se dandanes vporablja kravje mleko v vse mogoče namene, celo

v industriji. O mnogih stvareh kmetovalec in nestrokovnjak še niti ne sanja, da bi bile iz mleka, dasiravno jih ima vsaki dan v rokah. Vendar najvažnejše za mlekarstvo je, da je mleko otrokom nenadomestljiva, odraščeni ljudem pa najcenejša hrana in pijača; šampanjcu in enakim pijačam, iz mleka tvorjenim, se ne odreče tudi nobeden možki želodec. Žival, bodisi mlada ali stara tudi žre poželjivo okusno mleko in ga nam primerno dobro plača v mesu; za teleta in prešičke je osobito posneto mleko neprecenljive vrednosti.

Kakor se razvidi iz navedenih odstavkov, delimo mlekarstvo v sledeče glavne oddelke:

I. Prodaja mleka, svežega ali kondenziranega;

II. Izdelovanje surovega masla;

III. Izdelovanje trdih in mehkih sirov in

IV. Izdelovanje drugih tvarin ali predmetov iz mleka.

Upam, da mi bode kdaj prilika v vseh delih podobno govoriti. Začasno bodem razpravljajal le o izdelovanju surovega masla, ker je to poglavitni proizvod danskih mlekarov in temeljni kamen, na katerem se je povzdignilo blagostanje tamošnjih kmetovalcev. Ta tvarina je za naše mlekarstvo — z ozirom na stopinjo razvoja, na kateri se nahaja sedaj — pred vsem najbolj važna in ima zato tudi prednost pred drugimi. Velikega pomena za strokovnjaka in mlekarja je znati malenkosti, ki kvarijo ali izboljšajo pridelku okus. Na važnih malenkostih sloni vsa kakovost surovega masla, zato bodem v naslednjih črticah razpravljajal osobito o teh malenkostih.

I. Mleko.

Mleko je bela neprozorna tekočina, ki jo dobivamo od naših domačih živali sesalcev. Barva mleka se spreminja po krmi in po njega tolščobnosti. Zelo tolščobno mleko je navadno bolj rumenkasto, rumeno

je tudi ovčje; manj tolščobno mleko je pa belo, ki vleče že na modro, to je bolj vodene barve.

Mleko obstoji iz različnih tvarin: beljakovine, tolšče, sladkorja, rudninske snovi ali pepela, in vode. Štiri prvo imenovane snovi tvorijo „suho snov“ mleka.

Beljakovine nabajamo povprečno $3\frac{1}{2}$ odstotkov. Ona tvori redilno snov, ki se izloči v podobi sira. Množina nje ni enaka v vsakem mleku. Tako je ima ovčje $6\frac{1}{2}$ odstotka, samice kopitarjev — kobile in oslice — samo po 2 odstotka. Beljakovina je sama ob sebi težko prebavljiva; zato je kravje mleko v normalnem stanu nezdravo za dojenje v prvi dobi po rojstvu, ker ima materino tudi le okoli $2\frac{1}{2}$ odstotka beljakovine. Beljakovina je dvojna: *sirna snov*, zvana tudi kazein, iz katere obstoji sir, in prava *beljakovina*, zvana albumin, katero izločimo iz siratke v tako imenovano skuto. Zadnja se nahaja le v mali množini in je laglje prebavljiva nego prva. Albumin povzroča goščobo v mleku, ki se namolze takoj po otelitvi, in to je vzrok, da mora to mleko povžiti mlada komaj rojena žival, in da se ji ga ne sme odtegniti, ker izmed vse hrane, kar je dobi v svojih prvih dnevih, je to prvo mleko najlaglje prebavljivo; tudi nadaljnih 5 dni daje krava bolj gosto, albumina bogato mleko, ki se kot nenormalno ne sme donášati v mlekarne, pač pa ga lahko povžije tele ali družina. Pri stopinjah gorkote nad 70° C se albumin sesede in zgubi s tem na svoji prebavni vrednosti.

Tolščoba naznanja vrednost mleka in je vzrok neprozornosti njegove. Nahaja se v mleku fino razdeljena v male krogljice, ki se vsled manje specifične teže zberejo na površje v obliki smetane, kadar pustimo mleko dalje časa v miru. Tolščobe najdemo različno množino v mleku raznih govejih plemen: holandska ima le $2\frac{1}{2}$ do 3 odstotke, dansko $3\frac{1}{2}$ ‰, švicarsko 3.8 ‰, Jersey-pleme 5 do 6 ‰. Tolščobnost v

mleku našega deželnega plemena smem računati na 4 do 5⁰/₁₀, v mnogih krajih tudi višje. — Tolščobnost mleka je odvisna od individualnih razpoložajev živali in jo ne moremo zvišati, tudi če krmimo kravam samo tolščo. Množina mleka je odvisna od kakovosti in množine krme, ter se da vsled tega zvišati; tolščobnost je od krme neodvisna, ostane vedno v enaki množini pri vsaki kravi, naj nam že da 5 ali 15 litrov mleka na dan. Zato so krave s tolščobnim, mastnim mlekom v vsakem oziru najboljše, ker najceneje največ donšajo gospodarju. Potruditi se moramo, da se ohrani naše sedanje deželno pleme, se ga z umnim in obilnim krmljenjem zboljša in se odbira za nadaljno plemenitev le živali, ki krmo dobro obrestujejo. Plemenitev naših krav z biki iz pasem, ki dajejo slabše mleko, ni najboljše. — Oblika živali in množina mleka se ne podeduje vselej, a kakovost mleka pa vedno trpi škodo.

Sladkorja najdemo v kravjem mleku 4 do 5 odstotkov. Njega namen je olajšati pretvorbo beljakovine, storiti sirno snov laglje prebavljivo. Zato ima materino (človeško) mleko do 6¹/₂ sladkorja. Mlečni sladkor se ne loči iz mleka ne v smetani, ne v siru; ostane v siratki, iz katere se dobiva z izhlapenjem vode v malih kristalih. V trgovini zavzema primerno stališče, ker ga rabimo pri pripravljanju zdravil in pri umetnem prirejanju mleka za dojenčke. Pri pitanji živali ima siratka vsled sladkorja veliko večjo vrednost, nego se ji navadno prisojja. Dva litra sladke siratke iz posnetega mleka je pri pitanju prešičev toliko vredna kot 1 liter posnetega mleka; kislja siratka je veliko manj vredna. To trditev dokazujejo praktične poskušnje, ki so se vršile skozi več let na imovitejših gospodarstvih na Danskem.

Pepela ali rudninskih snovi dobimo v mleku le ³/₄ odstotka. Pepel se zove oni

del mlečnih snovi, ki nam ostane, ako izparimo vso vodo in suho snov pri visoki vročini (ne v ognju) sežgemo. Ostanek je bela tvarina prahu podobna. Rudninska snov se nahaja raztopljena v mleku; zato ne prištevamo k njej razno nesnago, ki jo najdemo vsled nesnažne molže ali umazanih posod. Iz rudnin, ki tvorijo kemično sestavo mleka, se je dognalo, da mleko nikakor ni precejena kri, pač da se tvori po posebnih žlezah naravnost iz mesa oziroma iz krmljenih snovi. Vsled tega so dobre molzne krave suhega tenkega života, ker pri najobilnejši molži — nekaj dni po otelitvi — dajo več mleka kot ga morejo pretvoriti iz krme, „molzejo raz sebe meso“. V pepelu mesa in mleka zavzemajo enake rudninske snovi enake odstotke. V krvi nasprotno najdemo trikrat toliko soli kot v mleku, namreč: v krvi je raztopljenega natrija 54.85 odstotkov in klora 46.87 odstotkov, — v mleku 9.94⁰/₁₀ natrija in 13.73⁰/₁₀ klora. Nadalje ima mleko devetkrat toliko apna in fosforne kisline kot kri; to je v mleku 21.93⁰/₁₀ apna in 28.69⁰/₁₀ fosforne kisline — v krvi obojega skupaj le nekaj nad 5 odstotkov. Današnja teorija o tvorbi mleka pravi, da se del beljakovine — sirna snov ali kazein — tvori direktno iz delovanja vimena; za drugi del — prava beljakovina ali albumin — smo še negotovi, ali se vstvari iz pretvorbe celic vimena ali se tvori iz krvi. Tolšča prihaja iz povžite krme in iz masti živali same; vendar je nje množina kratkomalo in popolnoma odvisna od individualnih razpoložajev krave. Kri vpliva le na živahnost delovanja celic vimena. Posledica te teorije je, da so takomenovane mlečne žile, ki od sredine trebuha vodijo k vimenu, le indirektno znamenje dobre mlekarice; obilnejši dotok krvi v celice povzroča večjo živahnost v delovanju teh, zato značijo obsežne mlečne žile veliko mleka in manjše mlečne žile malo mleka. Drugi trdijo, da so te žile sploh brez vsa-

cega pomena, da niso nikako zanesljivo znamenje obilice mleka.

Voda je glavna mlečna sestavina in je nahajamo navadno 86 do 88 odstotkov in v mleku samic kopitarjev 90 odstotkov. Ta množina vode nas uči, da ne moremo molziti zdravega mleka, če ne napajamo živine tudi z zdravo vodo.

Marsikdo se bode zanimal za sestavo mleka; raditega podam za pregled kratko tabelo:

Mleko	voda %	suha snov %	tolšča %	beljakovina %	sladkor %	pepel %
kravje	87.42	12.58	3.65	3.41	4.81	0.71
kozje	87.33	12.67	3.94	3.52	4.39	0.82
ovčje	81.31	18.69	6.83	6.31	4.73	0.82
žensko	87.02	12.98	3.94	2.36	6.23	0.45
kobilino . . .	90.71	9.29	1.17	2.05	5.70	0.37
osličino . . .	90.40	9.96	1.39	2.01	6.25	0.31
svinje	84.04	15.96	4.55	7.23	3.13	1.05

Kravje mleko rabimo za hrano in za izdelavo presnega masla ter sira; ono od ovac in koz za izdelavo mehkih sirov. Tako so najfinejši in čislani francoski mehki siri navadno iz ovčjega mleka; na mestu bi bila njih izdelava tudi v naših krajih, kjer se še pasejo velike črede ovac. — Mleko oslic se v zadnjem času rabi za dojenice v mnogih krajih na Francoskem in v posameznih na Nemškem; vendar je predrago, da bi moglo tekmovati s kravjim mlekom, umetno za isti namen pripravljenim.

Dobro, nepokvarjeno mleko mora imeti prijetno sladek okus, ki znači, da so krave zdrave in normalne, in mora biti aromatično, to je, njegov duh nam mora prijati, ugajati. Aroma (duh, vonj) pride v mleko iz krme. Vsled tega je mleko v hribovitih krajih, kot Švica in druge planinske dežele, bolj aromatično nego v nižavah, ker gorsko seno na planinah tudi lepše duhti. Aroma mleka se prenese na mlečne izdelke; tako je fini, po travi duhteči aroma vzrok, da se visoko čisla dansko in francosko presno maslo iz

Normandije. Kadar najdemo mleko z grenkim ali slanim okusom že pri molži, tedaj bodimo gotovi, da žival ni zdrava, da je delovanje vimena v neredu in je treba živinozdravnika; tako žival tudi ni več priporočljivo rabiti za pleme. Mnogo napak in zoprne okuse nam povzročijo — potem ko je bilo mleko popolnoma zdravo pomolzeno — razne glivice vsled nesnage zraka ali posod; a vsaka napaka, če se ne prepreči pravočasno, škoduje mlečnim izdelkom. Molzimo zdravo mleko zdravih krav v zdravem nepokvarjenem zraku v snažne posode! Naš trud se nam bode bogato poplačal v trpežnosti in kakovosti mlečnih izdelkov.

Rad učitelja na narodno-gospodarskom polju.

(Čitano na kot. učiteljskoj skupštini u Dubašnici dne 22/5 1909.)

Kao član odbora za priredjenje pitanja kotarske učiteljske konference, ovo sam pitanje ja predložio, želeć, da se referat komu drugomu povjeri, a ja da ću biti samo ispravljaj, odnosno nadopunjač dotičnog referenta. Ali je odbor većinom glasova to pitanje meni samomu povjerio, pak evo me, da ga po svojim najboljim silama čim valjanije riješim, moleć cijelu skupštinu, da me pozorno prati u mojem razlaganju, te da moje možebitne nedostatke i pogriješke nadopuni, odnosno ispravi. Pitanje je to vrlo važno, mogu kazati, životno pitanje za budućnost našega naroda u Istri, pak može li se naći učitelja, koji se za takovo pitanje nebi zainteresovao i koji pri istom nebi uložio sve svoje znanje i umjenje, samo da ga čim valjanije riješi — na korist naroda, kojemu služi.

I ja sam se stoga gornje zadaće prihvatio sa svim žarom domorodne duše moje, sa svom željom domoljubnog srca moga, samo da u svojim kolegama nijetim i uspirim uzvišenu, veliku i pravu zadaću pučkog učitelja, da se naime neprestano učimo i učimo, da se kroz cijeli život usavršujemo, da uz-

mognemo dokazati, da svoj rod istinski ljubimo, da sve svoje sile žrtvujemo za korist i napredak siromašnoga nam, a na gospodarskom polju žalibože zapuštenoga nam naroda, da uzmognemo dokazati, da nismo prosti radnici, koji samo za novac svoj kruh služimo, već da pojмимо svoju pravu, svoju uzvišenu učiteljsku, rodoljubnu i čovječansku zadaću. Hćeo bih imati govornički dar ponajboljeg govornika, pisalački stil ponajvrsnijeg pisca, znanje najvećeg veleuma, da izlijem i na papir pretočim sve ono, što o tom pitanju na svojem srcu ćutim, i da vas gospodo kolege i kolegice za taj gospodarski rad čim bolje zagrijem, al ovako, pošto sam neznatan crv, znađem i sam, da će mi mnogokoješta izbjegnuti, da ću mnogu stvar površno i ne dosta jasno izraziti.

Nego da počnem sa kratkom pripoviješću, bolje rekuć, sa malim događajem iz učiteljskog života.

Bio mlad učitelj, koga pred koji četrt vijeka zapala služba u vrlo zapuštenom i siromašnom selu. Lijepa, plodna polja u okolicu, obradivana kojekako ili bolje nikako, izgledala kukavički; vinogradi okuženi lugalom i peronosporom (filoksere još tada ne bilo) ležali zapušteni, a narod se davio nekakvim pićem priredjenim od smrekovih bobica; o voćkama skoro ni govora, te sva nada bila prilično bogate šume i uljike, koje uz sve slabo nastojanje ipak prilično rodile. Kraj od naravi dosta bogat, al u gospodarstvu sasna zapušten. Muškarci, ono malo što su radili, radili su jedino sjekirom, da sjeku šumu, motike im skoro nigda nijesi vidio u rukama, dočim ako je trebalo što ralom uzorati, to su radili žene. Al i to drvlje i ulje, što ih je jedino uzdržavalo, bilo bi već za godinu unapred prodano nekim okolnim oderuhima za polovicu cijene. Kuće bile nečiste, dvorišta puna blata po kojem se svinje valjale, ljudi kržljavi i nezdravi — uopće kamo si se okrenuo, svagje te sretala nevolja i bijeda. Al u jutro se

ipak do kasna spava, dapače, poljeti i po podne po nekoliko sati.

Jedna se sama kuća kočila mimo ostale. Gospodar, veliki debeljko, puna mu kuća svega, imanje mu razgranjeno, sve ima potrebu, al ujedno i strah od njega, premda svi znadu i ispovjedaju, da je to bio u mladosti najveći siromašak med njima. Al s neukošću i zapušćenošću seljaka znao se on dobro podkožiti.

Uz materijalno uboštvo, ima dosta i ćudoredne iskvarenosti. U selu je stari penzionirani svećenik, koj na nedjelje i blagdane reče u jutro tihu sv. misu i više se za dan Gospodnji nezna. Svako ide po svojim poslovima: netko u grad, drugi za blagom, mladost na sijela i t. d. O narodnoj svijesti i političkoj slobodi ni govora, narod ide istina na izbore, da glasuje za onoga, koji će ga dobro najesti i bolje napiti — da glasuje za svoga dušmanina, da se kao blago proda za vrć vina i za zdjelu bigula.

Došav taj mladi učitelj u takovo selo, ne nadje ni školu u ništa boljem redu. Škola zvoni, al ostaje većinom prazna. Ljudi mu dolaze, da im djeca kod kuće ili na polju trebaju, mole ga da bude s njima dobar kao što je bio i njegov pokojni prešasnik, neka potanku „neabada“, jer da od njihove djece i onako nikada popova i t. d. Učitelj ih uvjerrava, da je škola njihova najbolja dobročiniteljica, pak zato neka djecu marljivo u školu šalju; al sve to ne koristi — škola ostaje prazna. Piše na općinu, neka prisili nemarnike na polazak, al ni tamo „neabadaju“ njegovih spisa, još mu dapače spočitavaju, da preveć „ćeka“. Njemu se srce cijepa nad takovim stanjem, više puta u potaji plače, zdvaja o budućnosti takova naroda, koga on tako silno voli.

Jednog dneva ulovi učitelj, sjedeć za stolom u praznoj školi, glavu u pijesti i dok mu suze niz lice rone, duboko se zamislio. Misli i misli i kao da ga nešto elektrizovalo sve u jednu smisli, skoči na noge

i poče sam sobom: „Ovaj narod treba najprije gospodarski podignuti i kad bude gospodarski neodvisan t. j. kad bude sit vlastitog kruha, sve će drugo samo po sebi doći. Stoga neka bude od sada moje geslo: Uz prosvjetu i gospodarsko podignuće — k slobodi. Domovina zove na rad! Neumornim radom probile se gore, premostile se rijeke, pak budem li i ja neumorno radio ne samo u školi, nego i izvan nje, poći će malo po malo sve za rukom. Samo se hoće dobre volje.“

I učitelj započe svoj rad. Izabere glavno za to nedjelje i blagdane, kad je narod iza tihe sv. mise običavao neko vrijeme zaustaviti se pred crkvom pod velikim brestom. Da ih predobije najpre im poče kazivati novosti što se po svijetu događa, čitajuć im „Našu Slogu“. I narod ga rado slušao. Zatim je počeo malo po malo u svoje razgovore (jer to nisu bila predavanja, već razgovori) uplitati i gospodarska pitanja, i o školstvu, i o narodu i t. d. tako, da bi kadšto ti razgovori potrajali do samoga podneva. Nego to nije dugo trajalo. Onaj g. debeljko, nije to baš mirnim okom gledao i kad bilo na koncu školske godine, učitelja jednostavno premjestiše. Sam g. debeljko reče mu pri odlasku, da oni ne trebaju učitelja smutljivca. On je međjutim nastavio svoj rad na gospodarskom polju i drugdje, sa još većim oduševljenjem.

Jeli ovakvo gospodarsko i kulturno zapušteno selo, koga sam istinski iz života prikazao, u Istri osamljeno? Ne, nè, dapače žalosna je činjenica, da ih ima dosta ovomu sličnih, neka će biti možda malko bolja, al uopće rečeno, nema valjda nijednoga ne samo sela, nego ni gradića u Istri, u kojem bi gospodarsko stanje bilo brez prigovora. Pa ne samo v Istri, nego, u manjoj mjeri dakako, nadje se toga i po drugim zemljama, jer svuda čitam, da si učiteljstvo uzimlje u svoj program: kulturno i gospodarsko podignuće naroda.

Pitam vas ja, kako bi učitelj pri tom mogao ostati hladnokrvan? Zar nebi time počinio veliku pogriješku, smrtni grijeh na narodnom tijelu, kad bi to sve nehajno promatrao, ne brinuć se ni najmanje, da narod po svojim najboljim silama gospodarski podigne? Ta to onda nebi bio učitelj. Ja učitelja smatram toliko osimilovana narodu, kojemu služi, da on mora s njime trpjeti i zlo i dobro, tugu i radost, jer kod dobrostojećeg naroda, stojati će i učitelj dobro i obratno. Učitelj nije kao drugi činovnik, koj samo svoje satove u uredu vrši, a za drugoga malo skrbi, — učitelj mora biti narodni čovjek. On mora i izvan škole raditi, i to neprestano raditi, da narod podigne, jer radeć za narod, radi i za samoga sebe. Popravi gospodarstvo, podigni blagostanje pučanstva i time si utro i otvorio put pravoj prosvjeti. koja će pak popraviti duh i slabe običaje.

Dakako da pri tom treba savladati množinu zapreka, ukloniti silesiju presuda, često samoga sebe zatajati, dok se postigne ova ili ona nakana. Naš je puk preveć konservativan, te ga nije lahko uputiti, osobito da se okani starih običaja u gospodarstvu, al ljubav i železna volja svlada i najveće poteškoće. I kad si narod jednom osvjedočio o nečem, te kad uvidi, da mu istinski dobra hoćeš, rado će te slušati i učiniti ono na što ga savjetuješ. Svaki je početak težak, al kad se jednom led probije, ide to već mnogo lakše.

Gospodarsko pak polje, na kojem treba da učitelj radi vrlo je opsežno, stoga nastaje pitanje, koje glavne grane toga gospodarstva, treba da on širi i podiže. Na to odgovaram, da se to mora ravnati polag okolnosti mjesta. Valjan učitelj treba da prije dobro prouči okolnosti mjesta, jer kao što ne ide svaki postol na svaku nogu, tako ni svaka grana gospodarstva ne pristaje za svako mjesto. Ako se nešto nepromišljeno u gospodarstvu pogriješi, tad se to već jako teško ispravlja; k tomu ako učitelj izgubi

kod seljačtva u tom pogledu povjerenje, tad mu ne preostaje drugo, nego da se seli iz mjesta onoga, želi li narodu dobra. Zato budi učitelju prva skrb, kad dodje na koje novo mjesto, da dobro prouči okolnosti dotičnog mjesta, što bi tu za gospodarsko podignuće najviše koristilo. Negdje bi se možda najbolje isplaćivalo vinogradarstvo, drugdje živinogojstvo opet drugdje voćarstvo ili povrtlarstvo i t. d. i kad se dodje do stalnog zaključka, tad se treba sa svim silama i sa svom dušom za to zauzeti, da se narod za tu granu gospodarstva zagrije i da ga se u tomu dobro uputi. Dakako uz tu glavnu granu gospodarstva, treba njegovati i sve one sporedne, koje bi u dotičnom kraju najbolje rentirale.

(Dalje prihod.)

Zadružni pregled.

Zadružna šola v Ljubljani. Tudi letos se prične pouk na tej šoli dne 3. novembra, in traja do zadnjega aprila 1910. Poučujejo se za zadružništvo važni predmeti. Pojasnila daje ravnateljstvo Slovenske trgovske šole v Ljubljani, ki mu je za morebitni vpis poslati krstni list, zadnje šolsko izpričevalo in K 5. — vpisnine. Ker se je za šolo oglasilo izredno mnogo slušateljev, je mogoče vsprejeti le še sinove kmečkih posestnikov, ki nameravajo ostati doma na lastnem posestvu. Kdor se hoče vpisati, mora biti star najmanj 16 let in je moral dovršiti ljudsko šolo z dobrim vspehom.

Novе zadruge. Tekom meseca junija in julija t. l. so bile v zadružni register vpisane sledeče nove jugoslovanske zadruge.

Na Kranjskem.

- Osilnica (okrož. sod. Rudolfovo), Hranilnica in posojilnica v Osilnici, r. z. z n. z.
Ljubljana (dežel. sod. Ljubljana), Kranjska deželna vinarska zadruga, r. z. z o. z.
Planina (dež. sod. Ljubljana), Kmečka gospodarska zadruga za občino Planina, r. z. z o. z.
Ljubljana (dež. sod. Ljubljana), Občekoristna stavbena zadruga „Ljudski Dom“, r. z. z o. z.
Št. Jošt nad Vrhniko (dežel. sod. Ljubljana), Hranilnica in posojilnica pri Št. Joštu nad Vrhniko, r. z. z n. z.

Na Štajerskem.

Sv. Bolfenk (okrož. sod. Maribor), Kmečka hranilnica in posojilnica v Sv. Bolfenku v Slov. gor. r. z. z n. z.

Na Primorskem.

Ližnjan (okrož. sod. Rovinj), Ribarska zadruga u Ližnjanu na ograničeno jamčenje.

Martinščica (okrož. sod. Rovinj), Ribarska zadruga u Martinščici, registrana zadruga na ograničeno jamčenje.

Beršec (dež. sod. Trst), Ribarska zadruga u Beršecu, r. z. z o. j.

Berje (okrož. sod. Gorica), Kmečka hranilnica in posojilnica v Berjah, r. z. z n. z.

Vrtojba Dolnja (okrož. sod. Gorica), Gospodarska zadruga, r. z. z o. j. v Dolnji Vrtojbi.

V Dalmaciji.

Split (okrož. sod. Split), Težačka Sloga potrošno-obrtna, r. z. s o. j.

Čepikuće (okrožno sod. Dubrovnik), Seoska blagajna za štednju i zajmove, r. u. n. n. j.

Podostrog (okrožno sod. Kotor), Srpska zemljoradnička zadruga u Podostrogu, protokolirano udruženje sa neograničenim jamstvom.

Odlikovanje. V zadružnih krogih dobro znani ministerski svetnik v poljedelskem ministrstvu in poročevalec za zadružne zadeve pri osrednji vladi, dr. Moric Ertl je dobil naslov in značaj sekcijškega šefa. Dr. Ertl si je za razširjenje zadružništva, posebno kmetijskega, pridobil obče priznanih zaslug. Brez pretiravanja se lahko trdi, da bi brez njegovega sodelovanja, podprtega z vsestranskim strokovnim znanjem, kmetijsko zadružništvo v Avstriji ne bilo moglo se tako naglo razviti in premagati mnogovrstne težkoče in nevarnosti v početni dobi. Znamenito je njegovo delo o kmetijskem zadružništvu v Nemčiji, ki je je izdal skupno z dr. Lichtom. Tudi drugače je mnogo pisal o tem predmetu in stal zadružništvu na strani s svojim bogatim znanjem in velikim uplivom.

Hranilne knjižice niso imeteljski papirji v smislu § 93 zadružnega zakona. Neka vorarlberška hranilnica in posojilnica, ki je bila svoj čas pri notranjem ministrstvu zaprosila za dovoljenje, da bi smela hranilne vloge izplačevati vsakomur, ki bi prinesel hranilno knjižico, je na to svojo vlogo prejela sledečo rešitev:

„Glasom odloka c. kr. ministrstva za notranje zadeve z dne 3. t. m., št. 15 435 se rešavaje vlogo z dne 26. marca t. l. sporoča, da

za izplačevanje hranilnih vlog prinesetelju hranilne knjižice in za spolnitev hranilnih knjižic po pripombi, da se smatra imetelj kot lastnik, ni potreba dovoljenja v smislu §§ 92 in 93 združnega zakona*.

Kakor je iz tega odloka razvidno, je notranje ministrstvo izpremenilo svoje dozdanje naziranje o tej stvari. Do zdaj je bilo namreč ministrstvu pridržano, da je od slučaja do slučaja dovoljevalo, da se smejo hranilne vloge izplačevati vsakemu prinesitelju. Na podlagi tega odloka je hranilnicam in posojilnicam brez zadržka dopuščeno, da smejo v svojih pravih imeti določbo, po kateri velja vsak, ki knjižico pokaže, napram posojilnici kot pooblaščenec vlagatelja in da se sme izplačevati vsakemu prinesitelju knjižice.

Poljske pridobitne in gospodarske zadruge na Poznanjskem. Zanimivo poročilo podaja zveza pridobitnih in gospodarskih zadrug v veliki kneževini Poznanjski in zapadni Prusiji za l. 1908. Iz poročila se razvidi, da poljsko ljudstvo gospodarsko napreduje vključ vsemu pritisku uradov in hakatistov. S svojo vztrajnostjo in žilavostjo bi moglo biti za vzgled mnogim drugim, ki žive v boljših razmerah. Koncem l. 1907 je bilo v zvezi združenih 225 zadrug, pristopilo jih je na novo 11, odstopili pa 2, ki sta dokončali svojo nalogo (melioračni in parcelacijski), tako da je bilo koncem l. 1908 v zvezi 234 zadrug, od katerih pripada na kneževino Poznanjsko 171, na zapadno Prusijo pa 63. Z neomejeno zavezo je osnovanih 162, z omejeno 72 zadrug; 172 zadrug je posojilnih, 62 neposojilnih, med njimi je 13 parcelacijskih, 3 kupčijske, 1 tiskarna, 1 tovarna za izdelovanje voska in 1 mizarška zadruga. V mestih je 181, na kmetih pa 53 zadrug. Dividendo je izplačala ena zadruga po 10°/_o, 84 zadrug po 6°/_o. Obresti od posojil so zadruge pobirale po 4—7°/_o. Število vlagateljev je lansko leto poskočilo za 19.234 ter jih bilo koncem leta 133.689. Članov so imele zadruge 105.793, med njimi 58.042 poljedelcev 16.316 rokodelcev in obrtnikov, ostali se porazdele na druge stanove. Zadruge so se začele ustanavljati l. 1873 ter jih je bilo tega leta 43, l. 1890 je njih število poskočilo na 71, l. 1900 na 126. Članov je bilo l. 1873 7660, l. 1890 26.553, l. 1900 53.505, l. 1908 pa 105.793. Lastni kapital (deleži) je znašal l. 1873 mark 623.786, l. 1890 mark 2,683.444, l. 1900 mark 7,354.505, l. 1908 pa že mark 19,230.392. Hranilne vloge so zna-

šale l. 1873 mark 2 600.869, l. 1890 12,523.283 mark, l. 1900 37,787 516 mark, in l. 1908 mark 148,371.892.

Učitelji v službi združništva. Letno poročilo deželnega šolskega sveta moravskega o stanju ljudskega šolstva na Moravskem v l. 1908 obsega med drugim tudi sledeči zanimivi odstavek: „Velik del učiteljstva si pridobiva velike zasluge za povzdigo duševnih in gmotnih koristij prebivalstva s tem, da ustanavlja in vodi bralna društva, kmetijska društva, pevška, glasbena, telovadna in požarna društva; kmetijske posojilnice rajfajznovke bi brez sodelovanja učiteljstva komaj mogle obstati. Sicer vzame vse to delo učitelju velik del prostega časa; vendar pa zamorejo taka opravila dvigniti ugled učiteljstva pri prebivalstvu in koristijo s tem neposredno tudi šoli.“

Gospodarske drobtine.

Kmetijsko šolo na Grmu je sklenil deželni zbor v zadnjem svojem zasedanju preurediti tako, da se ustanovita zimska in letna šola. Prva bo obstajala iz dveh zimskih tečajev. Poučevalo se bo v njej splošne kmetijske predmete, ker je namenjena učencem iz nevinorodnih krajev, posebno onim iz Gorenjske. Letna šola pa je namenjena v prvi vrsti učencem iz vinorodnih krajev in bo trajala po eno leto od 1. novembra do 31. oktobra vsakega leta. Poleg splošnih kmetijskih predmetov se bo poučevalo v letni šoli posebno v drugem polletju v prvi vrsti vinogradništvo in kletarstvo. Revnejšim učencem letne šole bo deželni odbor podelil ustanove po 300 K, revnejšim učencem zimske šole pa za vsak zimski tečaj po 150 K. Letos se prične pouk v letni šoli in v prvem zimskem tečaju dne 15. novembra t. l. Učenci, ki vstopijo v letno šolo ali zimski tečaj, naj se priglase pismeno do 31. t. m. naravnost šolskemu vodstvu, kamor je do istega termina vlagati tudi prošnje za deželno ustanovo. Ker se je šola potrebam in razmeram našega kmeta primerno uredila, je upati, da se navzlic kratkem roku za vstop priglasi mnogo učencev.

Češko sadjarstvo. Na Češkem so našli lansko leto 9,610.000 peškatega in 20,230.000 koščičastega sadnega drevja, skupaj torej okoli 30 milijonov stebel, od katerih jih je rodilo okoli 24 milijonov. Nasproti l. 1880. se je šte-

vilo peškatega sadnega drevja pomnožilo za 7·6°/_o, koščicatega pa za 34·7°/_o.

Akcijskih družb se je v prvi polovici letošnjega leta osnovalo na novo v Avstriji 15 z akcijskim kapitalom K 23,766.000 in poleg tega je 13 akcijskih družb zvišalo svoj akcijski kapital za 44 milijonov kron. Dalje je bilo ustanovljenih 145 družb z omejenim jamstvom, največ industrijske vrste, z glavnico 39¹/₂ milijona kron. Poleg tega je bilo ustanovljenih nad 130 zasebnih industrijskih podjetij. Na dunajski borzi je v tej dobi število vrednostnih papirjev poskočilo za 15 v skupni vrednosti 543¹/₂ milijona kron, od česar pripade na državne in deželne dolgove 504 milijone kron, dočim so bili drugi papirji akcijskih družb. Napram prvi polovici lanskega leta se torej opaža, da se je ustanovilo dokaj manj podjetij te vrste, čemur je vzrok neugodna industrijska konjunktura.

Mladim prasatom treba tečne klaje! Često se vidijo po naših svinjakih praseta z velikimi vampi, ki so pa v srednjem, zlasti pa v zadnjem koncu slabo razvita. Taka praseta se ne morejo dobro razvijati, ker jim manjka pripravne klaje! To še ni zadosti, da si napolnijo želodce z vodeno klajo! Kaj pomaga poln želodec, če je pa klaja prazna? S takim pokladdanjem ne bomo nikdar nič dobrega dosegli. Kdor hoče lepa praseta izrežati, mora skrbeti, da dobe praseta v prvi mladosti tečno krmo. Takim prasatom treba krompirja, mlečnih odpadkov in žitnega zdrobu. Potem se bodo ugodno razvijala v prednjem in zadnjem životu. Taka praseta bodo pa tudi hitreje rastla in se sploh veliko bolj razvila. Kdor želi tedaj lepa praseta izrežati in imeti več sreče pri prasutih, naj mladih želodcev ne baše in ne razširja s prazno in vodeno klajo.

Potratni davek. Ko so državne blagajne prazne, ali njim vsaj preti huda praznosta, tedaj si finančni minister vedno pomaga z novimi davki. Na eno ali drugo reč naloži davek, kateri mu prinaša tisočake ali še boljše milijone, da žnjimi zamaši najhujše praznote v državni zakladnici. Ker se tudi sedaj državni blagajni ne godi Bog ve kako izvrstno, zato se namerava vpeljati „potratni davek“ na reči luksusa, kakor n. pr. avtomobile in biciklje. V drugih državah imajo podobni davek že vpeljan in sicer nese v Franciji davek na biciklje 3 do 4 milijone frankov letno, v Italiji davek na biciklje do

750.000 letno. Davek na avtomobile imajo že v Nemčiji in Franciji. Na Angleškem, v Italiji, na Holandskem, v Franciji plačujejo tudi davek od konj, ki jih imajo samo za zabavo. Ponekod nameravajo uvesti tudi davek na kopaljšča, velika okna, klavirje; poroča se tudi, da sestavlja finančni minister Bilinski načrt za obdačenje električne in plinove luči ter mineralne vode.

Vabilo na deveti redni občni zbor

Zadružne tiskarne v Ljubljani,

registrovane zadruga z omejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 28. oktobra ob 4. uri popoldne v posve-tovalnici Zadružne Zveze v Ljubljani, Dunajska cesta št. 32

Dnevni red:

1. Poročilo upravnega sveta
2. Potrjenje letnih računov in bilance za l. 1908.
3. Sklepanje o porabi čistega dobička.
4. Dopolnilna volitev 4 članov upravnega sveta.*)
5. Volitev nadzorstva petero članov.
6. Poročilo o izvršeni reviziji.
7. Prememba pravil.
8. Slučajnosti.

Upravni svet.

*) Po § 16 pravil so izstopili sledeči gospodje iz upravnega sveta, katerih triletna doba je potekla: Dr. J. E. Krek, Jos. Šiška, Gjurjo Rašica. Voliti je tudi upravnega svetnika namesto pokojnega dvor. svetnika Jos. Šumana.

Vabilo na občni zbor

Zeljarske zadruga za ljubljansko okolico v Šmartnem ob Savi,

registrovane zadruga z omejeno zavezo v likvidaciji,

ki se bo vršil dne 31. oktobra 1909 ob 4. uri popoldne v zeljarni.

Dnevni red:

1. Poročilo likvidatorja.
2. Sklepanje o zaključni bilanci.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice na Mirni,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 31. oktobra 1909 ob 3. uri popoldne v izobraževalnem društvu.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo o izvršeni reviziji.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1908.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih zadružnikov.

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
v Komendi,
reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva.		K
Posojila	74 742	53
Tekoči račun z zvezo . . .	215 910	—
Inventar premični	308	99
Zaostale obresti posojil . . .	88	46
Vrednost tiskovin	43	—
Delež pri „Zadružni zvezi“	1 000	—
Naložen rez. zak. z obresti	1 223	24
Delež pri Kitarški zadrugi v Domžalah	100	—
Gotovina 31. dec. 1908	2 296	15
Skupaj	295 712	37
Pasiva.		K
Deleži	296	—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	293 252	34
Predplačane obresti posojil	320	50
Rezervni zaklad z obresti	1 223	24
Čisti dobiček	620	24
Skupaj	295 712	37
Denarni promet K	370 070	01
Stanje članov začetkom l. 1908 .	127	
Prirastlo	21	
Odpadlo	—	
Stanje koncem l. 1908	148	

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
na Krki,
reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva.		K
Posojila	197 751	22
Tekoči račun z zvezo	8 270	—
Inventar premični	307	44
Zaostale obresti posojil	4 395	05
Delež pri „Zadružni zvezi“	1 000	—
Pomožna akcija	478	55
Gotovina 31. decembra 1908 . . .	2 820	76
Skupaj	215 023	02
Pasiva.		K
Deleži	274	—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	222 246	35
Predplačane obresti posojil	292	11
Obresti	1 528	53
Čisti dobiček	682	03
Skupaj	215 023	02
Denarni promet K	433 642	26
Stanje članov začetkom l. 1908 .	108	
Prirastlo	33	
Odpadlo	4	
Stanje koncem l. 1908	137	

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
v Kranju,
reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva		K
Posojila	171 498	14
Tekoči račun z zvezo	124 671	—
Inventar premični	528	52
Ustanovni	164	64
Zaostale obresti posojil	410	20
Delež pri „Zadružni zvezi“	400	—
C. kr. poštna hranilnica	97	36
Tekoči račun s člani	279 677	03
Gotovina 31. decem 1908	28 484	21
Skupaj	605 931	10
Pasiva.		K
Deleži	2 484	—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	600 367	64
Predplačane obresti posojil	1 546	04
Tekoči račun s člani	45	47
Rezervni zaklad z obresti	82	55
Čisti dobiček	1 405	40
Skupaj	605 931	10
Denarni promet K	2,086 814	87
Stanje članov začetkom l. 1908 .	11	
Prirastlo	75	
Odpadlo	—	
Stanje koncem l. 1908	86	

Bilanca
Posojilnice in hranilnice
v Sv. Križu pri Litlji,
reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva		K
Posojila	98 045	44
Tekoči račun z zvezo	165 165	—
Inventar premični	156	75
Zaostale obresti posojil	1 663	80
Delež pri „Zadružni zvezi“	1 000	—
Delež pri „Ljudski pos.“	4	—
Naložen rezervni zaklad	4 823	52
Gotovina 31. dec. 1908	4 348	69
Skupaj	275 207	20
Pasiva.		K
Deleži	774	—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	268 841	85
Predplačane obresti posojil	290	11
Prehodni	30	—
Rezervni zaklad z obresti	4 823	52
Čisti dobiček	447	72
Skupaj	275 207	20
Denarni promet K	336 170	91
Stanje članov začetkom l. 1908 .	387	
Prirastlo	8	
Odpadlo	7	
Stanje koncem l. 1908	388	

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
v Fari pri Kastelu,
reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva		K
Posojila	68 250	60
Tekoči račun z zvezo	92 655	—
Inventar premični	507	93
Zaostale obresti posojil	531	10
Delež pri „Zadružni zvezi“	1 000	—
Gotovina 31. decem. 1908	812	35
Skupaj	163 756	98
Pasiva.		K
Deleži	260	—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	160 713	81
Predplačane obresti posojil	106	37
Rezervni zaklad	1 959	63
Čisti dobiček	717	17
Skupaj	163 756	98
Denarni promet K	238 918	41
Stanje članov začetkom l. 1908 .	107	
Prirastlo	25	
Odpadlo	2	
Stanje koncem l. 1908	130	

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
v Velikih Laščah,
reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva		K
Posojila	652 196	45
Inventar premični	265	05
Inventar nepremični	44 530	17
Zaostale obresti posojil	6 743	76
Delež pri „Zadružni zvezi“	1 000	—
Delež pri „Unionu“	500	—
Tekoči račun s stranka	168 148	02
Gotovina 31. decem. 1908	12 532	90
Skupaj	885 916	35
Pasiva.		K
Deleži	652	—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	646 556	71
Tekoči račun z zvezo	212 440	—
Predplačane obresti posojil	1 402	75
Tekoči račun s strankami	12 964	—
Rezervni zaklad	6 785	08
Čisti dobiček	5 115	81
Skupaj	885 916	35
Denarni promet K	2,412 077	78
Stanje članov začetkom l. 1908 .	283	
Prirastlo	44	
Odpadlo	1	
Stanje koncem l. 1908	326	

Bilanca

**Slovenske posojilnice
v Št. Jerneju,**

reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva.	K
Posojila	398 514·81
Tekoči račun z zvezo	139 505 70
Inventar premični	177·62
Inventar nepremični	8 801·38
Zaostale obresti posojil	1 780·43
Vrednost tiskovin	152·—
Delež pri „Zadružni zvezi“	1 000·—
Delež pri „Ljud. posojil.“	4·—
Gotovina 31. decembra 1908	6 902 76
Skupaj	556 838·70

Pasiva.	K
Deleži	1 706·77
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	523 627·60
Predplačane obresti posojil	3 755·99
Rezervni zaklad	22 465 52
Čisti dobiček	5 262 82
Skupaj	556 838 70

Denarni promet	K 749 036·18
Stanje članov začetkom l. 1908	770
Prirastlo	52
Odpadlo	7
Stanje koncem l. 1908	815

Bilanca

**Hranilnice in posojilnice
v Kamniku,**

reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva.	K
Posojila	718 855·83
Tekoči račun z zvezo	226 554·—
Inventar premični	1 091·97
Zaostale obresti posojil	1 342·46
Delež pri „Zadružni zvezi“	1 000·—
Gotovina 31. decembra 1908	30 673·87
Skupaj	979 518·13

Pasiva.	K
Deleži	3 668·—
Hran. vloge s kap. obresti	944 229·32
Predplačane obresti posojil	5 853 71
Tekoči račun s strankami	17 875 78
Prehodni	903 85
Rezervni zaklad z obresti	5 000·—
Čisti dobiček	1 987·47
Skupaj	979 518·13

Denarni promet	K 1 921 309·15
Stanje članov začetkom l. 1908	479
Prirastlo	94
Odpadlo	6
Stanje koncem l. 1908	567

Bilanca

**Hranilnice in posojilnice
pri Sv. Jakobu ob Savi,**

reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva.	K
Posojila	91 864·19
Tekoči račun z zvezo	28 914·—
Inventar premični	126 26
Inventar nepremični	411·68
Zaostale obresti posojil	577·40
Vrednost tiskovin	30·—
Delež pri „Zadružni zvezi“	1 000·—
Delež pri „Ljudski posojil.“	4·—
Prehodni zneski	2 223 72
Tekeči račun s člani	9 610·—
Obr. tek. rač. s člani zaost.	465·63
Gotovina 31. decembra 1908	1 374·58
Skupaj	136 601·46

Pasiva.	K
Deleži	374·—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	133 283·35
Predplačane obresti posojil	144·80
Rezervni zaklad	2 440·02
Čisti dobiček	359 29
Skupaj	136 601·46

Denarni promet	K 213 486·60
Stanje članov začetkom l. 1908	179
Prirastlo	8
Odpadlo	—
Stanje koncem l. 1908	187

Bilanca

**Hranilnice in posojilnice
v Leskovici,**

reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva.	K
Posojila	44 667·47
Tekoči račun z zvezo	45 990·50
Inventar premični	186·15
Zaostale obresti posojil	846·60
Delež pri „Zadružni zvezi“	1 000·—
Delež pri „Zadružni tisk.“	500·—
Delež pri „Unionu“	1 000·—
Delež pri „Ljudski posoj.“	4·—
Gotovina 31. decembra 1908	2 367·48
Skupaj	96 562·20

Pasiva.	K
Deleži	188·—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	92 644·92
Predplačane obresti posojil	33·35
Rezervni zaklad	2 892·87
Čisti dobiček	803·06
Skupaj	96 562·20

Denarni promet	K 143 156·62
Stanje članov začetkom l. 1908	92
Prirastlo	8
Odpadlo	6
Stanje koncem l. 1908	94

Bilanca

**Hranilnice in posojilnice
na Jesenicah,**

reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva.	K
Posojila	182 238 47
Tekoči račun z zvezo	99 625·—
Inventar premični	188 37
Zaostale obresti posojil	2 110·07
Vrednost tiskovin	200·—
Delež pri „Zadružni zvezi“	1 000·—
Delež pri „Ljud. posojil.“	4·—
Delež pri „Unionu“	1 000·—
Nepovrnjeni prehodni	835 86
Gotovina 31. decembra 1908	8 689 84
Skupaj	295 891·61

Pasiva.	K
Deleži	855·—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	285 373·54
Predplačane obresti posojil	478·39
Rezervni zaklad	7 415·05
Čisti dobiček	1 769·63
Skupaj	295 891·61

Denarni promet	K 366 758·52
Stanje članov začetkom l. 1908	163
Prirastlo	11
Odpadlo	3
Stanje koncem l. 1908	171

Bilanca

**Hranilnice in posojilnice
v Leskovcu pri Krškem,**

reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva.	K
Posojila	116 423·19
Tekoči račun z zvezo	7 036·—
Inventar premični	111 20
Zaostale obresti posojil	32·32
Delež pri „Zadružni zvezi“	1 000·—
Gotovina 31. decembra 1908	1 430·70
Skupaj	126 033·41

Pasiva.	K
Deleži	852·—
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	119 057·04
Predplačane obresti posojil	822 51
Rezervni zaklad z obresti	4 086·29
Čisti dobiček	1 215 57
Skupaj	126 033·41

Denarni promet	K 211 502·64
Stanje članov začetkom l. 1908	387
Prirastlo	42
Odpadlo	3
Stanje koncem l. 1908	426

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
v **Lukovici,**

reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva.		K
Posojila	88 165—	
Tekoči račun z zvezo	34 189-50	
Inventar premični	469-05	
Zaostale obresti posojil	978-09	
Vrednost tiskovin	50—	
Vrednost kolekov	40—	
Delež pri „Zadružni zvezi.“	1 000—	
Gotovina 31. decem. 1908	1 874 48	
Skupaj	126 766-12	

Pasiva.		K
Deleži	496—	
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	123 856-15	
Predplačane obresti posojil	315-55	
Rezervni zaklad z obresti	1 294-39	
Čisti dobiček	804 03	
Skupaj	126 766-12	

Denarni promet	K 193 436-70
Stanje članov začetkom l. 1908	125
Prirastlo	18
Odpadlo	—
Stanje koncem l. 1908	143

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
na **Ljubnem,**

reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva.		K
Posojila	152 211-70	
Tekoči račun z zvezo	124 902—	
Inventar premični	554-39	
Inventar nepremični	5 571-89	
Zaostale obresti posojil	8 705-46	
Prehodni	403-17	
Delež pri „Zadružni zvezi.“	1 000—	
Tekoči račun s člani	36 273-26	
Naložen denar	226 489-32	
Poštna hranilnica	93 27	
Gotovina 31. decem. 1908	5 732-16	
Skupaj	561 936-62	

Pasiva.		K
Deleži	3 301—	
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	534 255-56	
Predplačane obresti posojil	450 76	
Dividende deležev	796 30	
Rezervni zaklad z obresti	21 281 33	
Čisti dobiček	1 851 67	
Skupaj	561 936-62	

Denarni promet	K 1.108 961-32
Stanje članov začetkom l. 1908	171
Prirastlo	15
Odpadlo	31
Stanje koncem l. 1908	155

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
v **Izlakah,**

reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva.		K
Posojila	134 130-05	
Tekoči račun z zvezo	193 330—	
Inventar premični	279 10	
Zaostale obresti posojil	2 269-97	
Delež pri „Zadružni zvezi.“	1 000—	
Delež pri „Ljud-ki posoj.“	4—	
Naložen denar z kap. obr.	22 428-40	
Gotovina 31. decem. 1908	37 386-52	
Skupaj	390 827-94	

Pasiva.		K
Deleži	444—	
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	386 421-70	
Predplačane obresti posojil	469-55	
Obresti	2 672-16	
Čisti dobiček	820 63	
Skupaj	390 827-94	

Denarni promet	K 679 528 22
Stanje članov začetkom l. 1908	231
Prirastlo	14
Odpadlo	23
Stanje koncem l. 1908	222

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
v **Loškempotoku na Taboru,**

reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva.		K
Posojila	154 279-23	
Tekoči račun z zvezo	59 650—	
Inventar premični	248 53	
Zaostale obresti posojil	242-92	
Delež pri „Zadružni zvezi.“	1 000—	
Gotovina 31. decem. 1908	2 069 56	
Skupaj	217 490-24	

Pasiva.		K
Deleži	320—	
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	210 676 67	
Predplačane obresti posojil	1 694-36	
Rezervni zaklad z obresti	3 573-80	
Čisti dobiček	1 225 41	
Skupaj	217 490-24	

Denarni promet	K 353 132-76
Stanje članov začetkom l. 1908	132
Prirastlo	29
Odpadlo	1
Stanje koncem l. 1908	160

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
v **Št. Janžu,**

reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908.

Aktiva.		K
Posojila	44 232-44	
Tekoči račun z zvezo	11 420—	
Inventar premični	239-19	
Zaostale obresti posojil	567-41	
Delež pri „Zadružni zvezi.“	1 000—	
Delež pri „Ljudski posojil.“	4—	
Zaloga Žvepla	52—	
Gotovina 31. decem. 1908.	503-34	
Skupaj	58 018-38	

Pasiva.		K
Deleži	318—	
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	55 536-55	
Predplačane obresti posojil	346-96	
Rezervni zaklad z obresti	1 344-88	
Čisti dobiček	471-99	
Skupaj	58 018-38	

Denarni promet	K 155 105 72
Stanje članov začetkom l. 1908	157
Prirastlo	10
Odpadlo	8
Stanje koncem l. 1908	159

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
pri **Št. Jurju pod Kumom,**

reg. zadr. z neomej. zavezo,
z dnem 31. decembra 1908

Aktiva.		K
Posojila	47 304-49	
Tekoči račun z zvezo	9 133—	
Inventar premični	384 95	
Zaostale obresti posojil	65 51	
Delež pri „Zadružni zvezi.“	1 000—	
Gotovina 31. decem. 1908	1 989-47	
Skupaj	59 877-42	

Pasiva.		K
Deleži	150—	
Hranilne vloge s kapitali- zovanimi obrestmi	58 766 95	
Predplačane obresti posojil	106-01	
Rezervni zaklad z obrestmi in čisti dobiček	853 56	
Skupaj	59 877-42	

Denarni promet	K 97 986-91
Stanje članov začetkom l. 1908	65
Prirastlo	10
Odpadlo	—
Stanje koncem l. 1908	75